

Alaturka: Türk Müziğinde Bir Üslup

Münir Nurettin Selçuk'un
Erken Dönem Kariyeri Üzerine Bir İnceleme

John Morgan O'Connell

Çeviri: Ömer İpek

JOHN MORGAN O'CONNELL

İrlandalı etnomüzikolog ve kültür tarihçisi. Avrupa ve İslam dünyasının müzik gelenekleri üzerine çalışmaları olan yazar, aynı zamanda etnomüzikoloji bağlamında hermeneutik teori ve tarihsel etnografya ile ilgilenmektedir. Hâlen Cardiff Üniversitesi School of Music'te Profesör olarak görev yapmakta olup aynı zamanda SOAS Müzikoloji Dizisi ve Osmanlı-Türk Araştırmaları Derneği Dergisi yayın kurulu üyesidir. Çalışma alanı ile ilgili olarak uluslararası alanda çok sayıda makalesi olan yazarın diğer başlıca yayınları şunlardır: *Music and Conflict* (2010), *Alaturka: Style in Turkish music* (2013), *Commemorating Gallipoli through music: remembering and forgetting* (2017).

ÖMER İPEK

İstanbul'da doğdu. Türkiye'de aldığı Hukuk lisansından sonra Viyana Üniversitesi'nde eğitimine devam etmiş, Türkiye'de ayrıca felsefe alanında yüksek lisans derecesi almıştır. Hâlen Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı Hukuk Müşaviri olarak görev yapmakta olup aynı zamanda İstanbul Üniversitesi'nde Türk-İslam Düşüncesi anabilim dalında doktora çalışmalarını sürdürmektedir. İlgi alanları arasında Klasik Türk Müziği, Türk-İslam Sanatları, Düşünce Tarihi bulunmaktadır.

İÇİNDEKİLER

TAKDİM.....	9
ÖNSÖZ.....	13
GİRİŞ	19
Türk Müziğinde Üslup	19
Bir Müzik Dili	20
Üslup Hakkında Konuşmak	29
Bir Üslupçu Hakkında Yazmak.....	36
Dil ile Müzik Arasında	43

BİRİNCİ BÖLÜM

Türk Üslubu	46
Türk Musikisi	57
Türk Şıklığı	65
Türk Zevki	72
Üslup ve Strateji.....	82

İKİNCİ BÖLÜM

Üslubu Tartışmak.....	85
Üslup Tartışması.....	86
Üslubu Yargılamak	93
Üslubu Dönüştürmek.....	101
Üslubun Değişmesi.....	109
Plus Ça Change - Hikayede Değişen Bir Şey Yok	117

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bir Türk Üslupçusu	119
Mustafa Kemal Atatürk.....	129
Üslubu Kayda Almak.....	136
Üslubun Yayına Verilmesi	145
Paris'te Bahar.....	153

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Üslubun Sunulması	155
Üslubu Sunmak	156
Üslubu İcra Etmek.....	170
Üslubun Kazanca Dönüşmesi	177
Üslup Yolundaki İş Ortakları.....	185
Konser Mekânı.....	192

BEŞİNCİ BÖLÜM

Üslubun Tarifi.....	195
Müzik Tenkidi	196
Konserle İlgili Eleştiriler.....	203
Müzik Hakkındaki Kalem Kavgası.....	211

Müzikal Tartışma.....	219
Tartışmanın Sonu	229
ALTINCI BÖLÜM	
Konser Üslubu.....	231
Fransız Tiyatrosu.....	232
Melek Sineması.....	241
Gloria Sineması	251
Konser Üslubu.....	258
Söz ve Saz.....	266
YEDİNCİ BÖLÜM	
Yaşam Tarzı	267
Ahlaki Tutum	268
Profesyonel Strateji.....	274
Popülerlik ve Cazibe	283
Ticarî Kazanç.....	292
Zengin Bir Hayat	301
EKLER	329
DİSKOGRAFİ	331
EK 2.1-2.4.....	341
KAYNAKÇA	347
DİZİN.....	359

TAKDİM

Türk Müziği sahasında tarihsel ve etnografik bakımdan kıymet ifade eden, alanında şimdiye kadar yapılmış en kapsamlı çalışmalardan biri olan bu kitap, izlediği yöntem itibariyle etnomüzikoloji ve müzik tarihçiliğine, işlediği konu itibariyle de bütün bir Türk müziği camiasına yeni yaklaşımlar kazandıracığı umuduyla Türkçe'ye kazandırılmıştır. Önemli sanatçıların şahsi hatıratı ve kulaktan kulağa naklolunan anlatıların belirlediği erken cumhuriyet dönemi müzik tarihinin önde gelen figürlerinden birisi olarak Münir Nurettin Selçuk'un hayatı ve müzik kariyeri, Türkiye'deki köklü değişimleri anlamak için elverişli bir zemin sağlamaktadır. Cumhuriyetle beraber bir biri ardısına uygulamaya koyulan devrimlerle kendini gösteren değişim dönemi, fikri yükünü pozitivismden almış bir yaklaşımı müzik alanında da cari kılmıştır. Bu bakımdan erken cumhuriyet döneminde Türk müziğinin modernleştirilmesi, batılılaştırılması, batı standartlarına uyarlanması gibi fikirlerin, dönemin siyasi ve toplumsal şartları da hesaba katılarak düşünülmesi gerekir.

Münir Nurettin Selçuk'un, bu değişim döneminin müzik alanında yarattığı güvensiz ve belirsiz şartları altında müziğin icra ve sunum tarzına getirdiği yeniliklerle Türk Müziği'ni devrimlerin gadrine uğramasından koruyup, belki de onun hayatiyetine devam etmesine yardımcı olduğu düşünülebilir. Bu değişimleri dönemin şartlarıyla uyum içinde yapabilme başarısını gösteren sanatçı, Türk Müziği'ne adeta batılı bir gömlek giydirmiş fakat bunu yaparken kıymetini gelenekten alan bu müziğin taşıdığı cevheri de olabildiğince muhafaza etmeye çalışmıştır. Genelde doğu kül-

türünün ifade estetiğinde ruh, gönül, hissediş, aşk gibi tanımlarla ifade edilegelen manevi kanadı oluşturan öncelikli unsuru, sanatsal ifadenin matematik ve mükemmeliyet kanadıyla tamamlamaya gayret etmiş bir sanatçı olarak Münir Nurettin'in inkılapçı bir karakter taşıdığı söylenirse herhalde abartılı bir tespit yapılmış olmaz. Onun başlattığı yenilikler sayesinde; icrası, sunumu, tarzı, meslekî ve sosyal ölçütleri daha belirgin bir Klasik Türk Müziği alanı ihdas edilmiştir.

Henüz çocukluk çağımdayken hocam Neyzen Ömer Erdoğan sayesinde tanıştığım Klasik Türk Müziği'nin anlaşılması ve o geleneği oluşturan isimlerin hakkının teslim edilmesi bu çalışmanın Türkçe'ye kazandırılmasında motivasyon kaynağı olmuştur. Bu çalışmanın yayınlanmasında pay sahibi olan Albaraka Yayınları Genel Yayın Yönetmeni Dr. Ahmet Faruk Çağlar ve kitabın editörlüğünü yapan dostum udî Bekir Şahin Baloğlu'na yol arkadaşlıkları için teşekkür ederim. Ayrıca bu çalışmanın ortaya çıkmasında yardımcı dokunan ve bilhassa hayatımın her döneminde benden desteğini esirgemeyen aileme minnet ve şükran borçluyum.

Ömer İPEK